

FRA POMMERN TIL NORGE

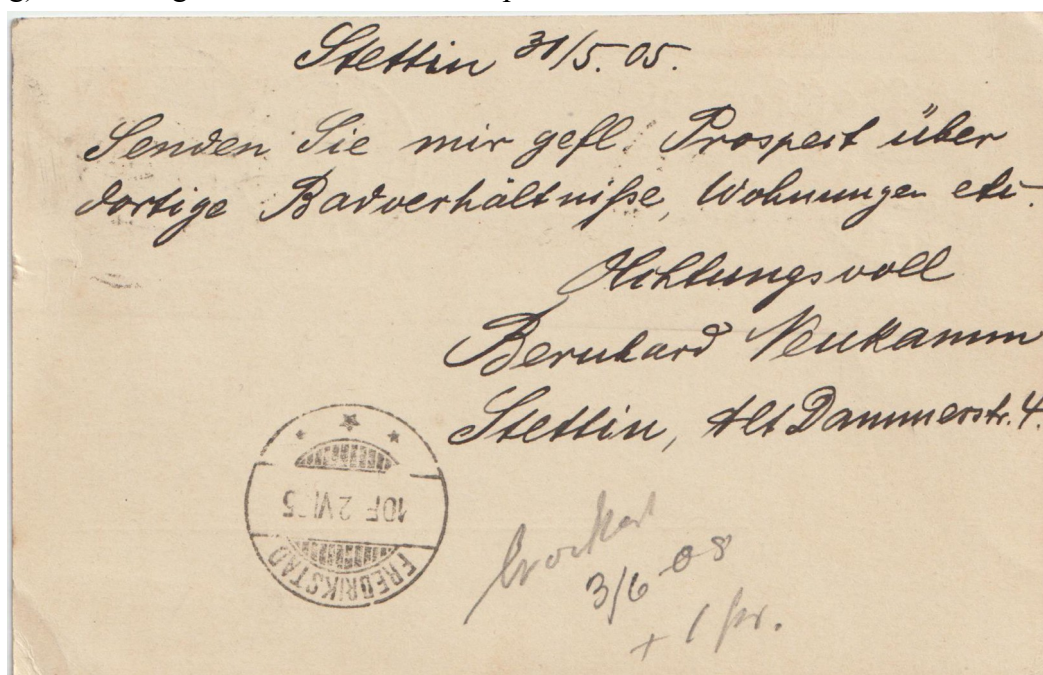
av
Tore Haga

Et tysk helpostkort postlagt i Stettin er kommet i mitt eie. Slikt skjer ikke så ofte, siden jeg egentlig ikke er interessert i utenlandsk helpost. Kortet er adressert til Bade Direktion, Hankø Bad b/ Frederiksstadt. Direksjonen var visstnok ikke å finne der, så kortet ble omadressert til Dr. Gran, Nobels gt. 18, Kr.ania, transittstemplet Fredrikstad.

Kortet ser ut til å være datert og poststemplet 31 5 05. Stettin var den gangen en viktig by i Pommern, som på et tidspunkt ble en del av kongeriket Preussen, som i 1905 allerede i mange år hadde vært en del av det tyske keiserriket. Pommern lå langs Østersjøkysten, størstedelen av det på territorium som i dag er en del av Polen. Denne omkalfatringen skyldtes Tysklands tap i de to verdenskrigene. Byens navn har i dag polsk form, noe mer komplisert i bokstaveringen: Szczecin.

Grunnen til at jeg skaffet meg dette kortet, var at baksiden har et bra avtrykk 2 VI 05 av brostempleet Fredrikstad – det tilsvarende på forsiden er ikke noe å skryte av. Joda, jeg har skrevet om andre avtrykk fra dette stempleet tidligere, så det var ikke nytt for meg, men settingen her var spesielt artig. Turstempleet i Kristiania viser at kortet kom frem dit og ble brakt ut (med 5. ombæring) samme dag som det var transittstemplet i Fredrikstad. Det var tider, det!

Baksidens tyske tekst viser at avsenderen ønsket å få tilsendt prospekt over derværende badeforhold, boforhold m.m. Dette hadde trolig sin bakgrunn i at Hankø Bad og Kystsatorium, som ble anlagt i 1877, markedsførte seg i Tyskland. Illustrasjonen viser sjøbadet, men det som var grunnlaget for kystsanatoriet, var at det fantes svovelholdig gyttje ved Hankøsundet, og dette mente man var helsebringende og kunne kurere litt av hvert av plager og sykdommer. Dr. Gran, som formodentlig mottok kortet etter omadressering, var tilknyttet kystsanatoriet og hadde en villa på området, men hans egentlige bopel var tilsynelatende Nobels gt. 18 i Kristiania.

En annen viktig by i Pommern var Danzig. Et fint rek-brev derfra til Norge kan ses her til høyre. Det spesielle med Danzig var at man der hadde egne frimerker fra 1919 til 1939. Før og etter denne perioden var byen en del av det tyske riket, men som følge av tysk tap i første verdenskrig bestemte seierherrene at Danzig fra 1919 var å anse som en fristat. Det brydde Hitler seg ikke om, men tok byen inn i riket igjen i 1939. Nå er byen polsk og heter Gdansk.

Så litt om Nydalens Compagnie. Dette var et aksjeselskap som ble stiftet 1867 som en fortsettelse av Nydalens Bomuldsspinneri, et foretak dannet i 1845. Etter hvert ble virksomheten utvidet til å omfatte også tilvirkning av stoffer fra eget garn, samt diverse som sto i forbindelse med dette. Fra rundt 1900 og frem til 2. verdenskrig var dette landets største spinneribedrift. Jeg har sett en del tidlig korrespondanse til spinneriet, stort sett 1859-60, mye av det fra England. Noe jeg syntes var rart, var at mange av de innenlandske brevene (og noen av de utenlandske) ikke var adressert til bedriften, men til disponenten, slik: Peter Petersen, Christiania. Det var tydeligvis godt nok for Postvæsenet, da det jo var noe mindre forhold i hovedstaden den gangen. Etter 2. verdenskrig ble virksomheten gradvis trappet ned til endelig avvikling i 1963. De fleste av bygningene som huset bedriften, er fredet.

Kilder:

- Wikipedia.
- Digitalt Museum.
- AFA Europakatalog.
- Del av arkiv etter Nydalens Compagnie.
- Egen samling.